

Od redaktorów

Bieżący numer *Zeszytów Prasoznawczych* dotyczy problematyki komunikowania o zdrowiu. Zgromadzone w nim prace poświęcone są zarówno podstawowym problemom aktu komunikowania o zdrowiu, jak i obrazowi problematyki zdrowotnej w przekazach medialnych, a także zagadnieniom promocji zdrowia oraz prezentacji wybranych studiów przypadku.

W społeczeństwie zmediatyzowanym, jak zauważa Małgorzata Lisowska-Magdziarz, w którym niemal każdy ma do dyspozycji różnorodne narzędzia komunikowania, a zdobywanie wiedzy stało się po prostu kwestią umiejętnego wykorzystywania mediów, informowanie o problematyce zdrowotnej nabiera zasadniczego społecznego znaczenia. Komunikowanie o zdrowiu to dzisiaj kwestia informacji i rozpowszechniania wiedzy, popularyzacji odkryć medycznych, kształtowania zdrowych nawyków obywateli, ostrzegania o niebezpieczeństwach i zagrożeniach, budowania wizerunku służby zdrowia i lekarzy, dostarczania narzędzi skutecznego porozumiewania się między lekarzami i pacjentami. To jednocześnie coś więcej: sfera pogłębionej refleksji na temat indywidualnych i społecznych definicji zdrowia i choroby, cierpienia i śmierci, dylematów etycznych związanych z ludzkim ciałem, zdrowotnością, nowymi możliwościami medycyny. To wreszcie pole dyskusji nad skutecznością rozwiązań w sferze polityki społecznej i zarządzania¹. Obrady konferencji ujawniły pilną potrzebę uporządkowania i kompleksowego opisu problematyki komunikowania o zdrowiu. Publikacja jest więc interdyscyplinarną i wieloaspektową dyskusją o tym, jak w sposób skuteczny i odpowiedzialny komunikować o zdrowiu przy wykorzystaniu różnorodnych narzędzi form komunikacji międzyludzkiej. W tej jakże aktualnej i trudnej naukowej dyskusji zabrali głos lekarze, menedżerowie i przedstawiciele biznesu medycznego, dziennikarze piszący i mówiący o służbie zdrowia, a także przedstawiciele świata nauki, dla których tematyka zdrowia jest przedmiotem badań i naukowych analiz.

Wagę podjęcia tej problematyki zwiększa fakt, iż polska literatura przedmiotu w zakresie *health communication* jest obecnie dość skromna i tematycznie ogra-

¹ M. Lisowska-Magdziarz: Fragment tekstu otwierającego konferencję „Komunikowanie o zdrowiu”, 17.01.2014 [maszynopis w posiadaniu Redakcji].

niczona, a publikacje dotyczą głównie nurtu komunikacji interpersonalnej². Należy tu wskazać na książkę „Komunikowanie o ochronie zdrowia – interpersonalne, organizacyjne i medialne”, zbiór prac pod redakcją Tomasza Gobana-Klasa, który można uznać za otwierający publiczną, wieloaspektową dyskusję o problematyce interesującej nas tu dziedziny komunikacji.

Niniejszy numer Zeszytów Prasoznawczych jest rezultatem obrad ogólnopolskiej konferencji pt. „Komunikowanie o zdrowiu”, zorganizowanej w styczniu 2014 roku przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, i wpisuje się w nurt wielowymiarowych rozważań o komunikacji zdrowotnej, a jednocześnie poszerza je o głos praktyków, na co dzień zajmujących się kwestiami zarządzania informacją i wizerunkiem w służbie zdrowia, jak również o wypowiedzi dziennikarzy specjalizujących się w rzeczowej problematyce.

Pierwsza część tego wydania Zeszytów Prasoznawczych została poświęcona kwestii postaw w akcie komunikowania w zdrowiu. Publikujemy teksty omawiające deliberację pomiędzy lekarzem a pacjentem. Aleksandra Wagner omawia to zagadnienie w perspektywie socjologicznej, ze szczególnym tych elementów jej struktury, które wskazują na relacje władzy i podległości, implicite obecne w omawianym typie interakcji. Małgorzata Majewska i Joanna Garlicka opisują zaś rolę komunikacji pomiędzy lekarzami a pacjentami jako jedną z istotnych składowych procesów leczenia. Bożena Gulla wskazuje, że dialog lekarza z pacjentem jest zależny zarówno od predyspozycji indywidualnych lekarza, jak i pacjenta. Autorka wskazuje ponadto na znaczenie komunikacji niewerbalnej i werbalnej w relacji lekarz–pacjent oraz na skuteczność takich form przekazu, jak przekaz zaprzeczony lub bezpośredni, przekaz kontrolowany przez pacjenta albo też przyjmowany automatycznie.

Ponadto Krzysztof Puchalski zwraca uwagę na znaczenie znajomości sposobów myślenia adresatów przekazów, czyli tego, „co Polacy myślą o sprawach zdrowia” w procesie kształtowania „polityki zdrowia publicznego”. Aleksandra Hulewska na podstawie przeprowadzonych badań, prezentuje i analizuje związki pomiędzy asertywnością lekarzy a poziomem: stresu zawodowego, satysfakcji z pracy i poczucia własnej skuteczności. Kwestie odnoszące się do zasad prawnych dotyczących informowania o stanie zdrowia polityków, sportowców czy tzw. celebrytów znalazły się w sferze zainteresowania Marii Łoszewskiej-Ołowskiej. Teresa Sasińska-Klas koncentruje się na analizie społecznego odbioru problemów zdrowia i opieki zdrowotnej, takiego jaki się on przedstawia w świetle badań opinii publicznej w Polsce.

Następna część rozważań dotyczy obrazu problematyki zdrowotnej w przekazach medialnych. Niżej podpisana wraz z Teresą Sławińską wskazały, że w cy-

² T. Goban-Klas. *Health Communication – komunikacja zdrowotna, powstanie, problemy, ewolucja dziedziny*, [w:] T. Goban-Klas (red.). *Komunikowanie o ochronie zdrowia – interpersonalne, organizacyjne i medialne*. Warszawa: ABC a Wolters Kluwer business, 2014, s. 17.

frowej rzeczywistości medialnej to właśnie seriale, z uwagi na swoją popularność i siłę oddziaływania, stały się doskonałym narzędziem dotarcia do świadomości ludzi oraz miejscem promocji i informacji o kampaniach społecznych dotyczących zdrowia. Katarzyna Pawlak w swoim artykule również zastanawia się nad fenomenem seriali i ich znaczenia w kształtowaniu idealnego wizerunku lekarza. Irena Wolska-Zagota i Monika Wójta-Kempa podjęły się odpowiedzi na pytanie, jak media wywiązują się z zadań edukacji zdrowotnej. Autorki swoje badania skoncentrowały na analizie tytułów branżowych. Jolanta Lenartowicz-Skrzypczak skupia się na roli mediów w „nauczaniu bycia starym”. Znaczenie programów multimedialnych w promocji zdrowia, jak również publikacje medialne zostały wskazane przez Annę Ewę Koprowicz i Urszulę Kwapisz jako narzędzia wpływające na wzrost zgłaszalności na badania profilaktyczne. Jacek Wojsław, prezentując inny wymiar przestrzeni medialnej, prowadzi rozważania na temat ideologizacji zdrowotnych przekazów wizualnych, przywołując przykłady peere-
lowских plakatów na tematy zdrowotne.

Trzecia część niniejszego numeru *Zeszytów...* została poświęcona zagadnieniom promocji zdrowia. Agnieszka Hess przedstawiła wyniki badań organizacji pozarządowych, potwierdzające postępującą profesjonalizację ich działań w dziedzinie public relations. Zaprezentowała strategię komunikacyjną Fundacji Rak'n'Roll jako przykład alternatywnej formy komunikowania o zdrowiu. Strategie komunikacyjne, tym razem dotyczące działań prozdrowotnych Unii Europejskiej, omówiła na przykładzie kampanii „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach” Małgorzata Winiarska-Brodowska. Magdalena Pataj zajęła się natomiast aktualną tematyką kampanii społecznych, dotyczących komunikowania o zdrowiu. To komunikowanie, rozpatrywane w kontekście kreowania tzw. „środowisk nadziei” jest tematem rozważań Agnieszki Piaseckiej. Agnieszka Szymańska zaprezentowała typologię strategii PR stosowanych na polskim rynku przez koncerny farmaceutyczne. Przedmiotem artykułu Doroty Narewskiej są rozważania na temat różnic w pojmowaniu zdrowia seksualnego przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i Kościół katolicki, rozpatruje je na przykładzie odmienności w podejściu do homoseksualizmu.

Czwarta część tego numeru *Zeszytów Prasoznawczych* zawiera wybrane studia przypadku. Małgorzata Posyłek omówiła działalność Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy wraz z corocznie organizowanym finałem. Autorka skoncentrowała się na prospołecznym charakterze wydarzenia oraz nowatorskim sposobie komunikowania się tej fundacji z otoczeniem społecznym. Anna Latos do studium przypadku wybrała projekt poświęcony minimalizowaniu przypadków przemocy i agresji na oddziałach A&E w Wielkiej Brytanii. Autorzy: Jarosław Bułka, Andrzej Izvorski, Ireneusz Wochlik i Łukasz Folwarczny, w swoim artykule przedstawili możliwości wykorzystania wiedzy wyższego personelu technicznego, specjalizującego się w inżynierii biomedycznej, jeśli potraktować by go jako partnera zarówno lekarzy, jak też przedstawicieli mediów. Wskazali na

potrzebę rozwoju tej formy partnerstwa, która – ich zdaniem – jest koniecznym warunkiem zbudowania zaufania pacjenta do innowacji w medycynie.

Sądzymy, że w wypadku łącznego potraktowania tych ze swej natury bardzo rozmaitych tematów otrzymamy pewną linię, wyznaczającą zakres... powiedzmy że pewnego obszaru badawczego, do eksploracji którego roszczą sobie prawa: komunikologia i medioznawstwo, językoznawstwo i psychologia, nauki prawne i socjologia, nauki polityczne i o zdrowiu... itd. itp. Trudno jeszcze orzec, czy wysiłki tych dziedzin zleją się kiedyś w osobną subdyscyplinę nauki. Jest to możliwe, ponieważ nikt nie odmówi istotnej ważności zjawiskom i procesom zachodzącym na tym obszarze. A jeśli tak się stanie, *Zeszyty* będą miały chwilę satysfakcji, jako ktoś, kto dorzucił małą cegielkę do budowy czegoś nowego w polskiej nauce.

Weronika Świerczyńska-Głownia, Wojciech Kajtoch